

BELOKRANJEC

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. — Naročnina za celo leto znaša K 1.50.

Glasiło belokranjskih kmetov.

Geslo: Na delo za staro pravdo.

Vse pošiljatve prosimo na naslov „Belokranjec“ Gradac, Bela Krajina.

I. letnik.

Ljubljana, dne 15. kimavca 1908.

Štev. 13.

1848. — 7./IX. — 1908.

7. t. m. je poteklo **60 let**, odkar je državni zbor v Kromerizu odpravil tlako in desetino s patentom, ki ga je podpisal cesar Ferdinand.

60 let je preteklo, odkar je postal kmet človek. In ker je tedaj veljalo, da kar je bilo Slovencev, to so bili kmetje, začinja za naš narod v celoti šele takrat doba življenja. Toda nismo šele 60 let tu. V zgodovini slovenskega naroda, t. j. slovenskega kmeta je slavna doba 16. stoletja, ko je bila med našim ljudstvom zavest razvita tako živo, da smo današnji kmetje res mali potomci svojih prednikov. Ta doba je **doba kmetjskih uporov, kmetjskih bojov za staro pravdo.**

Prvi upor leta 1503. je bil zadušen hitro.

1513. leta so zadušili nemški grajščaki drugo kmetjsko vstajo.

1515. leta so si osnovali kmetje kmetjsko „Slovensko zvezo“. **20.000 članov** je imela samo na Dolenjskem.

Tri mesece je trajal krvavi boj. **40—80.000 kmetov** je bilo združenih v „Slovenski zvezi“. Po dolгих stoletjih je torej tega leta nastopil naš narod

v prvič kot celota.

Dvignili so se koroški, kranjski in štajerski kmetje.

Ko so jih plemenitaši premagali pri Starem Dvoru in Brežicah, so **vse ujete kmete usmrtili, 176 so jih obsodili na smrt v Gradcu, 15 poveljnikov so obesili, nasadili na kole in na štiri kose s konji raztrgali.**

Za 60 let je bil kmet uničen. Toda **1. 1573.** so se uprli znova, in sicer

vzajemno slovenski in hrvaški kmet.

Hoteli so osnovati pod vrhovno vlado cesarja **slovensko-hrvaško državo**, kjer bi 1. sami pobirali davke, 2. se sami branili napadov in 3. se sami upravljali. Pod vrhovnim oblastvom avstrijskega cesarja je imel postati kmet

Matija Gubec

cesar slovensko hrvaškega kmeta.

Najznamenitejši med uporniki je bil Belokranjec

Ilija Gregorič iz Ribnika pri Metliki.

Ko so upornike premagali, so jih nekaj poslali v Ljubljano ter jim **posekali roke** in porezali nšesa. V bitki pri Stubiških Toplicah

je padlo 4—5000 kmetov.

Zmagovalci so jih mnogo ujetih usmrtili ter požigali cele vasi.

Matija Gubec

je bil umorjen tako: v Zagrebu so ga na javnem trgu posadili na razbeljen železen prestol, ter mu zabili v glavo razbeljeno železno krono z dolgimi žebli.

Tak odgovor je dala kulturna krščanska Evropa bednemu slovenskemu in hrvaškemu kmetu v zahvalo, da jo je branil pred turškimi napadi, na njegovo zahtevo po človeka dostojnem življenju.

Slovenski kmetje, **ob 60 letnici odprave tlake** ne pozabimo na nje, ki so pred 400 leti pre-livali kri za svobodo, ki smo jo dosegli šele mi pred 60 leti. Zato

večen spomin

mučenikom za staro pravdo slovenskega in hrvaškega kmeta!

Ali ste že poslali naročnino
K 1-50 za celo leto
 na naslov
Belokranjec, Gradac
 — Bela Krajina?

Pošljite takoj, če še niste. To malenkost lahko utrpi vsak. Priporočajte naš list tudi svojim znancom.

Naš jubilej
1508.—1848.—1908.

Dva jubileja obhajamo mi kmetje letos, svoja jubileja, brez odlikovanj in zaslužnih križcev, pač pa polna bridkih spominov na trpljenje, preganjanje in muke. Če kateri narod, to si je gotovo naš slovenski, kmečki narod moral trdo priboriti in krvavo zaslužiti svoj obstanek na svetu.

Prvi jubilej je 400letnica, kar se je rodil v Rašici na Dolenjskem

Primož Trubar.

Kdo in kaj je bil ta mož? Izšolan na Reki, v Solnogradu in na Dunaju, kjer se je živel s tem, da je po cerkvah pel, je bil posvečen v katoliškega mašnika in je nato nastopil proti neredom v katoliški cerkvi kot protestantovski pridigar. Postal je vodja protestantov na Kranjskem. Katoliška cerkev je bila vedno latinska cerkev. Trubar je pa začel prvi pisati knjige v slovenskem jeziku. To je bil tedaj jezik zaničevanih, jezik kmetov, dekel in hlapcev. Trubar je povzdignil dosedaj zaničevano slovenščino in izdal celo vrsto slovenskih knjig, med njimi prevod sv. pisma. Zapomnite si torej kmetje, zlasti ob narodni meji: ko Vas bodo psovali, češ kaj boste vi s svojo kmetavzarsko slovenščino, povejte jim, da je dal Nemeč Luther temelj sedanji književni nemščini s

prevodom sv. pisma samo kakih 40 let preje, kot je vpeljal Trubar naš slovenski jezik kot knjižni jezik v knjige.

Nimamo se svojega jezika prav nič sramovati. Še celo narobe. Nemci so imeli države, trgovino, umetnost itd. in so dobili novo nemščino le par desetletij pred nami. A kaj je imel tedaj slovenski kmet? Na prvi strani je napisana naša zgodovina: imeli smo kmečko vstajo, turške navale ter — nemške graščine in samostane. A vendar je začela slovenska književnost lepo cveteti, okrog l. 1573. tudi narodna in družabna zavest jugoslovanskega kmeta.

Toda kaj je sledilo potem? Kmete so pobili kot živino, slovenski jezik in knjiga sta izgubila branitelje, izginila je priložnost, da bi bila kmetska država naš jezik rabila za upravo, za šole, kot je nemška Lutrovega. Izginila je naša knjiga. Izginila je pa tudi naša zavest.

Nalili so v kmetova srca strup ponižnosti, pasje pokornosti, zvedenili so slovenskemu in hrvaškemu kmetu kri, ker so njemu dali za vzor Kristusa Križanega, sebi so prihranili Kristusa Kralja, a Kristusa dobrega pastirja so vzeli v zakup, skrili so ga ljudstvu. Dejali so: Ti, kmet, trpi, nesi svoj križ, kot ga je Kristus nosil. Mi njegovi namestniki, po božji volji tvoji cesarji ga tudi posnemamo, njega kralja sredi vojsknihih trum.

In naši predniki so trpeli. Samo za časa Napoleona se je malo posvetilo. Ljubljana je postala glavno mesto ilirskega kraljestva (slovenskih in hrvaških dežel), dobila vseučilišč, začenjale so se snovati slovenske šole, prišel prvi slovenski časopis, Vodnikove Ljubljanske novice. Toda to so bile kratke sanje. Zopet so nam dali na zastavo Kristusa Križanega, in zase pridržali Kristusa kralja.

Podlistek.

Slovinci, ne dajmo zemlje iz rok!

(Dalje.)

Sosed Nande Klepec: „I, kaj ti — ti si že kapitalist! Imata z ženo čisto hišico, toda zakaj si pa kupil tisto bajto s 30 orali polja od Jakoba. Tega ne razumem! Če hočeš, ti tudi jaz prodam svojo bajto in se preselim v Ameriko. Tukaj v tej mizeriji človek ne more shajati“, je dejal sosod, znan kvartopirec, sicer pa dober človek.

Sosed Žunič: „Vidiš Nande, sošolca sva, povem ti naravnost: Če bi ti tako gospodaril, kot jaz, bi bil mogel kupiti ti sam Jakobovo bajto; to mi lahko verjameš! Ampak takole to ne gre!“

Nande Klepec: „Kaj, takole — vsak nima takšne sreče, kot ti. Vse se ti posreči; — doma si lepo na gorkem in te imajo radi, a to pa veš, kako je pri nas; kreg na kreg in vse vsakega jezi, celo življenje. Nikar se mi ne čudi, da pijem. Danes tudi! In kvarte? Hočem priigrati, kar sem izgubil. Saj sem zaigral par oral zemlje, to je res! — Hočem

pozabiti na to revščino; saj bi ti ne maral biti v moji koži! Dajte mi ga, natakarkar, še pol litra! Naj gre vse k vragu!“

Župan: „Vse gre, Klepec, če le človek hoče! Jaz sem — kot ve dobro gospod nadučitelj, prevzel zelo zadolženo posestvo, tako da sem že mislil, da pojde vse po vodi, in sem že skoro obupal. Sem že bolj priletel, samo dve zadnji leti sem hodil v šolo tukajle h gospodu nadučitelju. Toda ko sem prevzel posestvo, me je gospod nadučitelj držal. Dve, tri leta toliko, da sem se vzdržal, toda, hvala bogu, šlo je. Denar sem izdajal samo za najpotrebnejše stvari in plačeval dolgove. Čez pet let sem že vračal glavnico in sedaj, kot dobro veste, oddam posestvo čisto: — svojim otrokom. Zadovoljen sem. Kakšno veselje je to, če človek domovino očisti dolgovi! Ravno tako, kot če človek na vrtu očisti sadno drevo mahu, črvov, žuželk, gosenc in druge golazni!“

Župnik: „Da, samo dobre volje, dobre volje!“ To zadostuje, da je mir v hiši in sreča v rodovini. Toda ne sme nikdo hoteti z glavo skozi zid in misliti, ako komaj začne boljše živeti, da bo takoj čez en mesec imel kapital! To ne gre!! Kar človek iz-

Toda prišlo je

leto 1848.

Prišla je revolucija, in narodom so vladarji „dali“, cesar niso mogli več držati. Kmet je bil osvobojen in postal sam svoj.

Sedaj je trebalo obema, graščaku in njegovemu tlačanu, pokazati, kaj znata. A kaj vidimo?

Graščaki so shajali kot veleposestniki, dokler so imeli na razpolago delavce tlačane, katerih delo ni nič veljalo. Ko so izginile delavne roke slovenskega kmeta, tega zaničevanega trpina, začeli so se majati temelji gradov. Zadnji ostanek tistih turobnih, za kmeta turobnih časov je na Kranjskem privilegij veleposestniške kurije, da voli kakih 50 potomcev bivših zatiralcev slov. kmeta 10 poslancev. Še drug žalosten spomin na one čase je izgubil. Leta 1895. je bil poplačan šele zadnji dolg za odkupnino, ki se jo je moralo dati graščakom za izgubo kmetov.

Leta 1848. je kmet dobil svobodo, ali dali so mu kot potni list — dolg, odkupnino graščakom. Dalje ni prinesel kmet seboj za svobodo potrebne izobrazbe in organizacije. 1848. leta so izvojevali revolucijo meščani in delavci. Kmet ni mogel imeti primerne obzora, ker je bil preveč zanemarjen. Zato tudi teh 60 let ni imel nikakega vpliva na vodstvo države. Šele po tolikih letih je našel v združništvu tisto obliko dela, ki mu pribori pristojno mesto. Sploh so državniki tistih časov pokazali, ko so urejevali države, da kmetijstvu nikakor niso pripisovali potrebne važnosti. Namesto da bi bili postavili za temelj države to, kar je najstalnejšega, kmetijo, in kar je najširšega — kmetsko ljudstvo, so vzeli za podlago preostanke prejšnjih časov, plemstvo, in pa industrija-

gubi, mora osvajati. Kdor družini zapravlja premoženje, se mi zdi, kot če bi se valil s hriba v prepad. Hrib je prost, in on se vali in vali, dokler ne pade v prepad, in vsega je konec! Če se v tem padu spametuje in gre vase, se začne loviti in skuša vstaviti, da bi ne padel v prepad, se mu to posreči. Toda potem mora zlesti najprej na vrh hriba, odkoder je padel!! Potem naprej seve človek že dela z veseljem in je zadovoljen, da se mu je to posrečilo. Z življenjem imamo veselje, če krepko premagujemo zapreke, ki nam jih nasprotniki stavijo na pot; naj bodo potem ljudje ali priroda. Brez teh zaprek bi ne občutili veselja z življenjem.“

Nadučitelj: „Počakajte, gospod župnik, tudi jaz k temu rečem nekaj besedi! Kar Vas je mlajših, ste vsi hodili k meni v šolo. Sedaj mi že vi, moji učenci, pošiljate v šolo svoje otroke. Kot sem Vam pravil, pravim tudi njim: cenite očetovsko zemljo in rodno grudo! Dokler ima naš narod zemljo, ne pogine. Po 30letni vojski so vzeli Čehom v 17. stoletju katoliški plemenitaši, cerkveni knezi in samostani tretjino zemlje. S tem so jih tako zamorili, da je trajalo

lizem ter kapitalizem. Zato so vse države prišle srečno na rob propada. Dolgovi na vseh koncih in krajih, vojaških bremen vedno več, nezadovoljnost povsod, sreče v kljub vedno večjim bogastvom nikoder.

Kaj čuda, če je tudi kmet prišel v položaj, kjer skoro ni več druge bodočnosti, kot boben in dražba. Lahko trdimo: teh 60 let je za napredek na kmetiji izgubljenih. Živo začutimo to šele tedaj, če pomislimo na orjaški razvitek tehnike. Ta razvitek je pa prerasel človeštvu baš zato čez glavo, ker mu ni dalo podlage. Vsa tehnika skupaj nič ne izda, ker je vedno manj stalnih odjemalcev na kmetiji, ki pridela za vedno večje množine delavstva vedno manj.

Vsa ta vprašanja bo mogoče rešiti šele tedaj, ko se reši kmetško vprašanje.

Važno je, poznati ta razvitek. Ker mi Slovani bomo imeli nalogo, rešiti to vprašanje. Večina teh milijonov in milijonov slovanskega ljudstva je kmetška. Zato je slovansko vprašanje in kmetško vprašanje ena stvar. Slovanska naloga bo, privedi kulturo iz degeneriranega mestnega ozračja naprej v naravo.

Zanimiv slučaj je, da je praznoval te dni, 11. t. m. svojo 80. letnico

Lev Nikolajevič Tolstoj.

Ruski velikan, rodom grof, po poklicu častnik, je pustil vse ter se vrnil nazaj k materi zemlji. Tolstoj je danes gotovo največji duševni velikan svoje dobe, ne velikan lepih besedi, temveč velikan dejanja.

Hvaležni se moramo mi slovanski kmetje spominjati ob 60letnem jubileju svoje osvoboditve 80. letnega Tolstojevega jubileja, ker on je pokazal, da je tudi na kmetiji mogoča kultura, ker baš ruska zemlja je Tolstoju dala podlago, ruski mužik (kmet) vsebino za njegove misli.

200 let, predno so se zopet probudili. Narod brez zemlje je narod sužnjev, ljudi brez opore, katere more lastnik zemljišča, na katerem žive, pregnati kadarkoli se mu poljubi, če imajo prav kapital. Če bi se bilo ponemčenje za časa cesarja Jožefa in Marije Terezije vršilo v tej smeri razlastitve, zaplembe zemljišča, bi nas že več ne bilo! Oni so se pa vrgli na jezik, cerkve, šole, in oni so izgubili bitko, Slovani so pa ostali zmagovalci samo zato, ker je kmet ohranil zemljo. Zato tudi Angleži s svojim ogromnim bogastvom love po svetu zemljo. Zato so si podvrgli ogromne kose zemljišč po Ameriki, Afriki, Aziji, Avstraliji. Človek, ki je gospodar koščka zemlje, ki preživi njega in njegove drage, je neomejen gospod, je mal kralj zemljišča, ki ga ima v rokah. Če prikupi kos zemljišča, razširi svoje kraljestvo, če proda kos zemlje, izgubi kos kraljestva zase, za svojo rodovino, za svoje potomce, za svoj narod. Ponosen sem nato, da so se za časa mojega življenja in delovanja v celem mojem šolskem okolišu, v petih vaseh, — samo trije učenci pregrešili, da so prodali rodno grudo. Poznate jih: Knezov Miko je svoje res lepo posestvo

Kot nas slovenske kmete Trubar in Gubec spominjata preteklosti, kaže nam Tolstoj s svojim delom in naukom lepo prihodnost boljših srečnejših časov, ko ne bo beseda kmet psovka za človeka, ko bo le tisti kaj veljal, ki bo delal to, kar bo govoril, ko obvelja nazor, da le

delu čast.

Slovenskim starišem!

Najgrši greh, da zločin store stariši, ako pošljejo svoje otroke v tujo šolo, v šolo, kjer ni učni jezik naš mili jezik slovenski.

Slovenske otroke v slovenske šole!

V tuji (nemški) šoli se izgubi slovensko dete popolnoma, otopi duševno, нравno in narodno! Ne nauči se ničesar: niti tujega, niti materinega jezika; za življenje potrebnega ne pridobi ničesar, ali celo ne razume, kaj da razlaga učitelj. Prava vzgoja in izobrazba je mogoča le na podlagi materinega jezika!

Slovensko dete spada v slovensko šolo!

Kdor bi otroku zadal rano na roki ali nogi, bi bil zločinec. Toda še veliko večji je greh, ako dajo zaslepljeni stariši svoje otroke mučiti in trpinčiti v šolo, katere učni jezik je nemški in ne v šolo, katere učni jezik je slovenski. Težje se pregreši nad svojimi otroci, težje se zagreši nad svojim narodom, kdor še vedno pušča v nemar pravice svojega materinega jezika.

Slovenska deca spada v slovensko šolo!

zapravdal, potem ga pa še prodal nemškemu židu Grossu, ki je nesreča za naš kraj. Jakovčič bi posestva, oziroma bajte, ne bil moral prodajati, če bi bil živel tako, kot se gre. Seve tako, kot je on delal, bajta ne nese! Treba je računati. In vi, moji učenci, znate računati! Vsaj se je teh 26 let, odkar tu učim, kmečko posestvo po naših občinah za precej oral povečalo! Samo pomislite: — že tu-le oče gospoda župana, takrat sicer ni hotel, pa sem ga pregovoril, da je kupil grajsko opekarno in toliko zemlje k nji. Tukajle gospod Piletič je kupil kos gozda in travnika od grajščinskih. Jaz sam sem kupil tole gostilno pred 10 leti, ko jo je prodajal Köhner, ki je odnesel iz naše občine vsaj 100 tisočakov. Kupil sem jo zato, da bi je ne bil kupil zopet kak Žid. Smejali so se mi: preplačal sem jo. Čez 20 let sem varčeval, da sem prihranil 8 tisoč. Stalo je pa vse skup z zemljiščem vred 14 tisoč. No, in pogledjte — jaz ne dovolim, in gostilniški najemnik ne sme trpeti pijančevanja. Narobe, hočem, da pijete samo, da se pokrepčate. Polje obdelujem sam in mi nosi obresti. Nalagam v hranilnico ...“

(Dalje prih.)

Zato zvršuj vsak svojo ljudsko in narodno dolžnost, poučuj z vsemi sredstvi usmiljenja vredne, zaslepljene stariše, ki bi hoteli pri novem vpisovanju zopet privedi nevedno in slabotno deco v drugo šolo, kakor v slovensko, ki bi zopet hoteli dati mučiti in uničevati svojo deco na duhu in telesu.

Slovenski otrok spada v slovensko šolo in nikamor drugam. E. K.

Poziv na krčmarje črnomeljskega sodnega okraja!

Krčmarji, ki ste vzeli vinski dac od dežele v zakup, pozor! G. Kožar, naš reprezentant, nam že četrto leto ni položil računov in gospodari z našim denarjem, kakor s svojim. Pred letom smo pač dobili vsaki nekaj od dobička, toda brez računa, ne vemo torej, ali se je razdelil ves dobiček ali ne. Lani nam je dežela nabila več tisočakov, držati si moramo dacarje, preti nam torej gotova izguba. Ta mesec imamo še čas odpovedati deželi dac, ako bi nam kazala izguba. Zato pa zahtevajmo od g. Kožarja precej račun in pregled računov, da vemo, pri čem da smo. Ta mesec je zadnji čas za odpoved. Čuli smo tudi, da je dežela ponudila, da hoče stopiti v zvezo s krčmarji in vzeti ž njimi dac v zakup, gosp. Kožar pa tega ni povedal krčmarjem, ampak na svojo roko odgovoril, da nočejo. Na to nam je dežela nabila one tisočake. Sicer bi bila dežela dac oskrbovala in mi bi bili brez izgube in ne bi ničesar riskirali, seveda ne bi bil g. Kožar reprezentant. — Še enkrat, pozor! — Dobro bi bilo tudi, da bi račune revidiral kdo drugi, ne pa krčmar, morda kak uradnik. — G. Kožarja pa pozivljemo javno:

Sem z računi za zadnja štiri leta!

Več krčmarjev — zakupnikov.

Iz Bele Krajine.

Vseslov. časnikarski kongres se je vršil dne 8—10. t. m. v Ljubljani. Zastopan je bil tudi naš list. Radi pomanjkanja prostora priobčimo več o tem shodu prihodnjič.

„Društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb v metliškem sodnem okraju“ je naklonila občina Gradac za letošnje leto znaten prispevek 50 K, za kar se ji izreka najtoplejša zahvala; naj bi našla še mnogo posnemalcev v korist ubogi deci najbednejšega kranjskega okraja. — Ker vsled neugodnih razmer ni bila možna udeležba pri pogrebu prerano umrlega gosp. dvornega svetnika Ludovika Golie, rojenega Metličana, so darovali mesto venca na njegovo krsto imenovanemu društvu gosp. monsieur Franjo Dovgan in okrajni sodnik Fran Regally po 3 K, ravnatelj Leopold Gangl, sodni pristav dr. Fran Pichler, sodni kancelist Josip Vovk, oskrbnik Davorin Vukšinič in okrožni zdravnik dr. Rudolf

Weibl po 2 K, sodni pristav dr. Fr. Bicek in poštar Fr. Guštin po 1 K. — Društveni odbor posreduje tudi šoli odraslim otrokom vsakovrstna učna in službena mesta v dobrih zanesljivih hišah in nadzira take nedoletnike še prav posebej. Da se mu omogoči to svojo dolžnost vršiti v kar največji meri, se je obrnil na vse merodajne činitelje okraja, da mu izvolijo sporočiti imena takih nedoletnikov in imena onih učnih mojstrov, gospodarjev itd., ki so pripravljene sprejemati društvene varovance v svoja mesta; s to prošnjo se s tem obrača tudi na vse p. n. trgovce, obrtnike, rokodelce itd. zunaj okraja, da izvolijo društvu naznaniti morda izpraznjena mesta, katera bi hoteli podeliti pridni, nadarjeni in zanesljivi belokranjski mladini v njeno, pa tudi v svojo korist, ker hoče odbor zastaviti vse svoje moči, da njegovi priporočenci povsem zadovolje svoje mojstre in gospodarje. — Okr. zdravnik dr. Rudolf Weibl je vsled odborove prošnje drage volje prevzel brezplačno zdravljenje neimovite metliške dece; bodi mu izrečena najiskrenejša zahvala na njegovi blagodušnosti, s katero hoče skrbeti za telesni blagor društvenih varovancev.

Iz Radenc. Peter Butala iz Sp. Radenc, ki je ustrelil mater in obstrelil brata, je dobil v zadnjem porotnem zasedanju 10 let težke ječe.

Volitve v občini Podzemelj so izpadle sijajno za našo kmetjsko stranko. 17 odbornikov je njenih, odbornika z Otoka smo volili skupno. Kaplan in Kočevar Röthel sta torej zastonj agitirala, zastonj so se branili naziva klerikalci, zastonj so dali natisniti svoj oklic v „Narodni Tiskarni“. Vprašamo samo našega škofa, kako to, da daje njegova stranka tiskati svoje oglase tam, kjer se tiska oni „Slovenski Narod“, ki se ga nam je že tolikokrat prepovedalo pod smrtnim grehom čitati? Roko v roki z nami so šli vrli Gradčani, ki so vsi prihiteli na volišče kot en mož. Kmetje, občina je naša, začčenja se čas dela. Pokažimo, da smo zreli, da sami upravljamo občino, kjer sami davke plačamo, da ne potrebujemo komande in vodstva kot kaki otročaji, od privandranih tujcev in ljudi, ki so danes tu jutri tam, kot jih škof ravno potrebuje. Oklenimo se svoje občine in svoje zadruge, ter krepko napredujmo z geslom: Eden za vse, vsi za vsakega. Tistim volilcem pa, ki sedaj niso šli z nami, podajamo bratsko roko za delo. Ne dajmo se, kmetje, v bodoče zapeljati, da bi osebnemu nasprotstvu prisiljenega tujca na ljubo pustili sovraštvo pot med naše vrste. Ne dajmo, da bi se nam kdaj delila miloščina v naši občini, ki jo tvorimo mi, naše žene, naša deca s svojimi krvavimi žulji, da bi nam kdaj rezal kruh in vodil besedo posamezen tujec Nemeč tam, kjer smo lahko sami gospodarji. Na svoji zemlji naj bo slovenski kmet svoj gospod!

Sokolski naraščaj v Črnomlju. Dne 6. t. m. popoldne napravil nam je naš sokolski naraščaj izreden užitek. Napravili so naši „Sokoliči“ pod vodstvom Slavka Schweigerja zlet na Lokve. Slavko je hotel

pokazati, kaj se lahko v kratkem času počitnic naše male nauči — seveda, ako imajo učenci kakor tudi posebno še učitelj dovolj vstrajnosti in potrpežljivosti. Ob 3. popoldne odkorakali so pod vodstvom Slavka in spremljani od starišev in prijateljev na Lokve, kjer so pokazali, kaj so se naučili. Izvajali so v splošno začudenje razne proste vaje nepričakovano dobro. Po vajah, ki so jih ponovili, so bili pogoščeni s pecivom in kupico mošta. Hvala vam, vrli Sokoliči, posebno Slavkotu, za dokaz, da hoče naša mladina izobrazbe. Le tako naprej.

V znamenju Kristusove ljubezni. Dne 8. t. m. priredili so neki dijaki pod vodstvom g. Malneriča Tineta v Drvarnici nekak shod. Zvedeli smo prej o tem toliko, da se bo otvorila javna knjižnica in da bo predstava. Mi smo bili tega vsi veseli, saj hočejo s tem pokazati tako imenovani klerikalci, da jim je vendar nekaj na izobrazbi prostega ljudstva ležeče, o čemer smo po otvoritvi ljudske knjižnice v Dobljicah jako dvomili. Toda tudi sedaj so nas precej varali. Pod vodstvom g. Tineta ustanavlja se knjižnica za prosto ljudstvo, prirejajo se javne predstave za prosto ljudstvo, pri ustanovnem shodu knjižnice pa gosp. Tine zbranim ljudem meni nič tebi nič zabrusi v obraz, da je zanje zadosti, da berejo krščanski nauk in da so dovolj olikani, ako tega znajo. Čemu pa potem trošite denar za knjižnice, saj menda nimate samih krščanskih naukov v knjižnici, saj s temi nas je preskrbela Družba sv. Mohorja, zraven pa nas o tem lahko poučujejo gg. duhovniki na prižnicah, namesto, da govore in tirajo tamkaj politiko. G. župnik Peharc je zopet pokazal, da smo se jako zmotili, ko smo v prvih letih po njegovem prihodu v Črnomelj sodili, da je miren in olikan. Njegov nastop in govor na tem shodu govori nasprotno. On psuje ljudi, ki mu niso pogodu, kar z živino, svinjami. G. župnik! Kristus, katerega namestnik ste vendar, nas uči: Ljubite jih, kateri vas sovražijo in molite zanje, ki vas preganjajo, vi pa psujete ljudi, ki imajo v nekaterih stvareh drugo mnenje, kot vi, z živino. G. župnik je bil začetkom res drugačen; ko je kandidiral pri nas sedanji naš dež. glavar g. svetnik Šuklje, rekel je, da raje prestopi k nemškemu redu, kakor da bi agitiral za g. Šukljeta in sicer radi tega, ker je ta v zadevi železnice koj od začetka kazal posebno sovraštvo proti Črnomalcem. Ko pa je bil gosp. župnik v Ljubljano poklican, kamor je šel jako jako nerad, prišel je nazaj kot zvest pristaš g. Šukljeta in je začel tudi sicer delati v smislu g. Šušteršiča. Gosp. župnik je pač zvedel v Ljubljani, da je misel na kako boljše mesto nesmisel, ako ne prizna g. Šušteršiča za svojega glavarja in ne dela po njegovi komandi, zvedel je, da ni njegova naloga, ljudi učiti po Kristusovem zgledu ljubezni do bližnjega, ampak biti političen agitator g. dr. Šušteršiča. G. župnik, to vse bi bili lahko zvedeli pri g. kolegu Iv. Šašeljnu, pa bi bila pot v Ljubljano nepotrebna. — Prosimo vendar malo več olike in zmernosti. Nekateri je

gori navedeni shod tako navdušil, da so dali po vzgledu g. župnika duška svoji naravi z razžalitvami, sodišče pa jih je podučilo, da ni dobro povsod g. župnika posnemati. Plačati je bilo treba nekaj globe, kar jim je navdušenje ohladilo. G. župnik, upamo, da nam ne boste zamerili, da se nam mnogo lepši zdi Kristusov nauk o ljubezni, kot pa Vaše psovanje in zapeljevanje k surovostim, za katere potem sicer mirni ljudje zapeljani po vašem zgledu, pridejo pred sodišče in so obsojeni.

Nočni nemir v Metliki. Iz kroga tujih obiskovalcev Metlike se nam piše: „Metličani dobe v kratkem železnico. Zato se bolj ko nekaj začčenja svet zanimati za Metliko. Toda čuden utis naredi to takozvano mesto na tujca, ki slučajno v nedeljo ali praznik tu prenoči. Od večera do jutranje zore, ko se že domačini na delo spravljajo, motijo pijanci nočni mir prebivalstva. Begajo po cesti sem in tja z navdušenim krikom, ki je često prav zverinski, s petjem, žvižganjem; drugi zopet sede in kriče po gostilniških vrtih, sobanah gostiln, s čimer se grozno nadleguje zmerno in od dela utrujeno občinstvo. V drugih mestih se pijanec niti pri belem dnevu ne sme tako po ulicah obnašati, koj ga redar odvede. Bog ve, kje so metliški redarji! Najbolj pri teh razmerah trpe oni, ki so rahlega spanja, bolniki in vsi, ki glede na zdravje spe pri deloma odprtih oknih. Ali so ti ljudje res primorani, da trpe sled podivjanih pijancev? In gostilničarji pri izvrševanju obrta morajo imeti obzir tudi na druge ljudi, ne samo na najvztrajnejše goste. Govori se toliko o potrebi naobrazbe ljudstva, a koliko se pa stori dejanski? Alkohol je prvo in glavno poneumnjevalno sredstvo, in dočim se drugod proti njemu dela, se v Metliki vsled popustljivosti občine dela za alkoholizem. Žalostno, da je celo mnogo „olikancev“, ki nadlegujejo ta kraj s svojo pijanostjo. Neuspehi v šoli jasno pričajo, da se večina rezultira od alkoholu vdanih očetov. Slabiči za časa nabora so druga taka prikazen. Koliko škode je na narodnogospodarskem polju itd. Kdaj že stori občina svojo dolžnost? Ali ne spada to v njeno področje, da skrbi za red in mir! Skrajni čas je, da se tozadevno kaj ukrene.“ — Redarstvena oblast ima besedo.

Pri sodišču v Črnomlju je bilo o priliki cesarjevega godu 12 obsojencev pomiloščenih in jim pregledano skupaj okoli 25 dni zavora in 50 K globe.

Nesreča. Štefan Štrucelj, posestnik in župan na Talčvrhu, je po nesreči padel s poda in se nekoliko pobil na hrbtu in levem očesu.

Nepričakovana posledica molitve. Dne 26. avgusta je molil na Gričku pri kapelici Majerle z Mavrlena. Po končani molitvi je spustil v puščico novce za 10 beličev, denarnico pa je pomotoma vtaknil v strgani žep telovnika tako, da mu je zdrsnila skozi žep in jo je izgubil. V denarnici je imel mož 99 kron gotovine. Poštene najditelje prosimo, da vrnejo siromaku denar, zahtevajo pa lahko deset procentov nagrade.

Nagla smrt. V nedeljo 6. septembra je prišla Marija Švajgar iz Zastave v Črnomelj k maši. Na trgu jo je obšla slabost in komaj se je privlekla v vežo Grahkove gostilne. Tu se ji je pa vlila v debelem curku kri iz ust in nosa. Dr. Malerič je pritekel takoj na lice mesta, toda vsaka pomoč je bila izključena. V par minutah je izdihnila svojo dušo. Prepeljali so jo domu.

Tat prijet. Poročali smo zadnjič o mnogih tatvinah, ki so se izvršile na Otovcu, Talčvrhu in Selih pri Otovcu. Vlomi in tatvine so se ponavljali, o storilcu pa ni bilo ne duha ne sluha, kakor bi se bil vdrl v zemljo. Zdaj pa se je posrečilo našim vrlim in nevtrudnim orožnikom izslediti storilca v osebi Antona Žugelja, hlapca na Talčvrhu. Za eno tatvino se je baje že vdal. Ker so zvršene pa vse tatvine na isti način, je mogoče, da ima vse on na svoji kosmati vesti.

Prijet tat. Kakor smo že poročali, je vkradel neznan tat Matiji Dajčmanu na Mavrlenu konja, Ani Ilenič na Kvasici koc in Metežu v Narajcu voz s komatom in vajeti. Neumorni viniški orožniki so zasledovali tatu do Severina. Dognali so, da je storilec neki Peter Vlašič iz Ponikve občine Dubravice na Hrvaškem, ki je bil radi tatvine že par let zaprt in je bil pred kratkim izpuščen v Lipoglavu iz ječe. Baje je Vlašič že v Ogulinu zaprt, konja so pa baje našli v Bosiljevem. Orožnikom se za neumoren trud ne moremo dosti zahvaliti, dasiravno so jih napadali dne 8. septembra 1908 v Črnomlju v Drvarnici župnik Peharc in drugi drvarji. Ko mi spimo, čujejo orožniki, ti čuvaji zakona, in opravljajo tako težko službo, da se Bogu usmili. Peter Vlašič je vzel najbrže tudi Keseriču Iliji iz Metlike konja.

Belokranjske kratkočasnice. V gostilno Perota Šprajcarja v Črnomlju pride gostilničarjev znanec izza mladih let in ga vpraša, če bi mu dal pol litra vina na vero. Gostilničar pa, ki je znanca predbro poznal, se kratko odreže: „Na vero nič ne dam, vera peša.“ — Dekle prinese na pošto pismo brez naslova. Poštar jo vpraša, komu da pismo piše, dekle pa povese oči in zarudi ter sramožljivo pravi: „Kako ste radovedni, gospod poštar!“

Svetnik Šuklje. K neki častiti gospe v Črnomelj pride brihtno dekle iz Predgrada in pripoveduje, da bo šla železnica po Poljanski dolini ter pripomni: „Nam je sprosil to železnico sveti Šuklje.“ Dekle je najbrž čitalo v Domoljubu o svetniku

Šukljeju in je brala okrajšavo svet. (namesto svetnik) za „sveti“. Bog nam pomagaj in čudni svetnik Šuklje!

Dolenjska podružnica „Prosvete“ v Novem mestu priredi dne 19. septembra t. l. svojo veselico v prostorih „Narodne čitalnice“ v Novem mestu s sledečim vsporedom: 1. Koncert. 2. Igra: Napoleonov samovar, šaloigra v enem dejanju, spisal Rado Murnik. 3. Ples. Čisti dobiček je namenjen podpornemu društvu za slovenske visokošolce „Radogoj“ v Ljubljani, ena četrtna dolenjski podružnici „Prosvete“. Začetek ob 8. uri zvečer. — Buffet. — Zavedni Belokranjci, udeležite se v velikem številu! Odbor.

Dolenjski podružnici „Prosvete“ v Novem mestu so darovali: gg. prof. Ivan Maselj 10 K, nadinžener Bloudek Leon 5 K, primarij dr. Peter Defranceschi 5 K, odvetnik dr. Josip Schegula 5 K, odvetnik dr. Vladimir Žitek 5 K, višji živinozdravnik Otmar Skalč 5 K, Neimenovan 5 K, trgovec Barborič Karol 4 K, deželni sodni svetnik Blaž Dolinšek 4 K, deželni sodni svetnik Vajkart Gandini 3 K, c. kr. notar dr. A. Poznik 3 K, gostilničar in posestnik Rosman Karl 2 K, dr. Silvin Hrašovec 2 K, ga. Berta Vojska 2 K; g. Franc Jakše knjige, g. dr. Kavčič Jakob knjige, g. dr. Ed. Volčič knjige, g. profesor Fr. Vadnjak knjige, gosp. abit. Vid Barlé knjige, ravnotako sl. „Narodna čitalnica“ v Novem mestu. Srčna hvala! Živeli!

Odbor Farovške posojilnice v Starem trgu: Načelnik: župnik Fran Zupanič; odborniki: Jožef Frice, posestnik in župan v Dol. Podgori, št. 1. — Mihael Rade, Predgrad 94. — Janez Šterk, Paka št. 8. — Pavel Majerle, Stari trg 25.

Farovška posojilnica v Dragatušu. Udje prvega načelstva, legitimiranega 9. avgusta, so: Načelnik: Josip Novak, župnik, Dragatuš. Odborniki: Jure Štefanič, posestnik, Zapudje št. 7. Mihael Lilek, posestnik, Sela št. 13. Mihael Lamut, posestnik, Obrh št. 36. Mihael Movrin, posestnik, Tančagora št. 49.

Pomanjkanje krme.

(Konec.)

Na ta način si še lahko marsikje prihranimo precej slame za krmljenje. Mnogi pa itak že krmijo s slamo tudi druga leta. Zato veljajo sledeče vrstice enim in drugim za letos in za prihodnja leta. Mnogo slame seveda nobeni živali ne koristi. Vsaka krava in odraslo govedo vobče, rabi danzadnem 9—10 kg krme v želodcu, da je sito. Toliko slame pa ne bo nobena žival prostovoljno

požrla. Zategadelj nam ne preostaja ničesar drugega, kakor da slamo živalim osladimo, da je more nekoliko več požreti in lažje prebaviti.

Za tako oslajanje imamo več načinov. Temeljno pravilo je menda že vsem živinorejcem vsakdanje: slamo polagajmo le rezano. Naravno to ne zadošča. Deloma bo celo zmanjšana okusnost krme, oziroma slame, ker si živali ne bodo mogle izbirati okusnejših delov, kakor lahko to store pri dolgi slami. Zatorej je treba storiti še nekaj več. Sledeča sredstva niso nič nenavadnega ali umetnega; skusili in znašli so jih živinorejci sami, v slabih časih se pač človek zmiraj spomni na nje.

Prvi nasvet bi bil ta, da polijemo rezanico, pleve in enaka krmila dan pred pokladanjem z vročo vodo. Ta povzroči neke vrste vretje v slami, katero daje prijeten duh in okus. Potem pokladaš živini del suhe in del tako poparjene slame. Na ta način si pridobiš živali, da bodo požrle na dan prilično še enkrat toliko slame kakor navadno. To sredstvo je priprosto, ceno in zelo dobro.

Drug nasvet je ta: rezanico namočiš in pomešaš med njo nekaj otrobov, debelo zmletega žita, oljnate pogače; to mešanico pustiš pol dneva ali tudi celi dan ležati. Okusnejši deli mešanice tvorijo nekako zabelo slame in plev in povzročijo lahko kisanje, katero živali ljubijo in rajše zato več slame vzamejo. Tudi to sredstvo ni ravno predrago. Češki in moravski kmetje rabijo z zelo dobrim vspehom sladko tekočino, ki ostane pri napravljanju sladkorja (mela sa); a te pri nas ni lahko dobiti, razun če bi si jo kdo ali več posestnikov skupaj s Češkega iz sladkornih tovarn naročilo.

Imamo tedaj več sredstev, da goljufamo svojo živino za seno, katerega ji letos ne bomo mogli privoščiti. V sili pač moramo poskusiti vsako sredstvo. Kajpada: slama je slama. Ako žre naša živina slamo mesto sena, potem ji moramo včasih privoščiti kak priboljšek, one redilne snovi, katere vsebuje seno. Te redilne snovi pa so pred vsem apno, fosforna kislina in dušik. Žal, letos se ne bo mogoče izogniti stroškom za izdatnejša krmila, ki vsebujejo mnogo dušika. To pa niso toliko otrobi in debelo zmleto žito (trgana moka, tlak) ampak oljnate pogače, na debelo zmlet fižol, graščica, nadalje mesena moka in druge podobne stvari. Zlasti pa ne pozabi polagati teletom, katera dobe pri pomanjkanju krme mnogo manj sena, klajnega apna; isto moraš storiti tudi pri brejih in molznih kravah, da ne dobiš še povrh kostolomnice v svoj hlev.

Seveda pa je glavna stvar, da natanko preračuniš, koliko krme imaš na razpolago, da si jo lahko primerno razdeliš. Pametna razdelba, red in varčnost ter uporaba enega ali drugega naštetih sredstev bodo pomagale živinorejcem prestati težko krizo, ki jim grozi s pomanjkanjem sena.

„Za druga“.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

Oglasni.

Za vsebino oglasov uredništvo ne prevzema nikake odgovornosti.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

Rudolf Mikulič
mizar na Vinici mizar
izdeluje vsa mizarska dela po nizki ceni
in priporoča svojo veliko zalogo suhe robe.

Peč se vam nikdar ne podere

če jo kupite v moji zalogi.

FRAN PILETIČ, Gradac.

Izdelovanje in zaloga
peči vseh velikosti in slogov
kmečke in visoke, secesijon itd.

Nagrobne spomenike,
stopnjice, mejaše itd.

izdeluje

JOSIP LOZAR

kamnosek

GRADAC, Bela Krajina.

Išče tudi
enega pomočnika in enega vajenca.

Podpisani se priporočam slavnemu občinstvu za **vsa v mojo stroko spadajoča dela, katera se izvršujejo dobro in trpežno** po primerno nizki ceni.

mizar **JOSIP JUDNIČ** mizar

•• **Stranska vas — Semič.** ••

Prima bravnšvajgske klobase

kila 1 K 40 v.

in vse najfinejše dunajske vrste klobas in salam

pošilja po poštnem povzetju **Jože Mauersperger** Dunaj XVIII/1 Währingerstr. 77.

Zanesljivo najboljše **slamoreznice, reporeznice**, kakor vse druge poljedelske stroje, pluge in brane, **gnojnične sesalke** v najboljši kakovosti, nepremočljive **vozne plahte**, in take **za komate, zajamčena umetna gnojila** itd.

dobite pri

narodni tvrdki „Merkur“ P. Majdič,

trgovina z železnino v Celju, Štajersko.

— Ceniki, pojasnila in navodila z obratno pošto zastonj. —

Kmetske hranilnice in posojilnice v Beli Krajini.

Hranilne vloge sprejemajo od vsakogar. Posojila dajejo le svojim članom.

Za posojila se plača pri teh posojilnicah kolek po lestvici 1.

Za zneske		Kolek	
čez	do	K	h
—	150	—	10
150	300	—	20
300	600	—	40
600	900	—	60
900	1200	—	80
1200	1500	1	—
1500	1800	1	20
1800	2100	1	40
2100	2400	1	60
2400	2700	1	80
2700	3000	2	—
3000	6000	4	—
6000	9000	6	—
9000	12000	8	—
12000	15000	10	—
15000	18000	12	—
18000	21000	14	—
21000	24000	16	—
24000	27000	18	—

Za zneske čez 27.000 K se mora plačati za vsakih nadaljnih 3000 K po 3 K več, ker je za znesek pod 3000 K plačati kot za celih 3000.

Dobliče Člani morejo biti le prebivalci občin **Dobliče, Talčji vrh** in **Tančja gora.**

Obrestna mera vlog in posojil ter uradne ure se razglase po otvoritvi.

Gradac Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Gradac, Griblje, Podzemelj** in **Vinji Vrh.**

Uradne ure vsako 1. in 3. nedeljo od 2.—4. ure popoldne.

Preloka Člani morejo biti le prebivalci župnije **Preloke** ter občin **Adlešiče** in **Tribuče.**

Obrestna mera vlog in posojil ter uradne ure se razglase po otvoritvi.

Stari Trg Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Čeplje, Dol, Dolenja Podgora, Radence** in **Stari Trg.**

Uradne ure vsako 1. in 3. soboto od 9.—12. ure dopoldne.

Vinica Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po 6% , na vknjižbo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vinice** in vasi **Gor.** in **Dol. Bojanci.**

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—10. dop. in četrtek od 1.—2. pop.

Vrh Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vrh.**

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—12. ure dopoldne.